

Uchwała Nr XLIII/357/2014
Rady Miejskiej Rydzyny
z dnia 20 sierpnia 2014r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rydzyna na lata 2014 - 2016.

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r., poz. 594 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 marca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r., poz.135 ze zm.) **Rada Miejska Rydzyny uchwala, co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Gminie Rydzyna na lata 2014 - 2016, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Rydzyna.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ RYDZYNY

Bonifacy Szerypczak

RADA MIEJSKA RYDZYNY

Krzysztof Pietrzak

57-1714/000

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr XLIII/357/2014
Rady Miejskiej Rydzyny
z dnia 20 sierpnia 2014r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rydzyna na lata 2014 - 2016.

Konieczność opracowania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Rydzyna na lata 2014-2016 wynika wprost z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 marca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r., poz.135 ze zm.)

Dziecko i rodzina wymagają wsparcia oraz szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych.

Program ma na celu wzmocnienie pozycji rodziny i dziecka w gminie poprzez zaplanowanie kompleksowych i zintegrowanych działań, które będą podejmowane w ramach lokalnego systemu wspierania rodziny.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ RYDZINY

Bonifacy Skrzypczak

*Załącznik do Uchwały Nr XLIII/357/2014
Rady Miejskiej Rydzyny z dnia 20 sierpnia 2014r.*

Program
Wspierania Rodziny w Gminie Rydzyna
na lata 2014-2016

2014

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA.....	4
2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA.....	6
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
4. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE	11
4.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	11
4.2. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN	12
4.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM.....	14
4.4. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	18
4.5. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU	26
4.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO- PEDAGOGICZNĄ.....	33
4.7. PRZESTĘCZOŚĆ WŚRÓD NIELETNICH	33
4.8. ANALIZA SWOT	34
4.9. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE	35
5. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA.....	36
6. REALIZACJA PROGRAMU	41

WPROWADZENIE

Dziecko i rodzina wymagają wsparcia oraz szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz rodzin powinna koncentrować się na wyrównywaniu pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzeniu im równych szans oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego, natomiast działania podejmowane na rzecz dzieci winny mieć na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Z punktu widzenia polityki społecznej, która odpowiada za tworzenie warunków samodzielnego funkcjonowania rodziny, rodzina i dziecko stanowią przedmiot niejako selektywnego zainteresowania. Jest tak dlatego, że odnosi się ono zwłaszcza do tych rodzin i pochodzących z nich dzieci, które na pewnym etapie swojego życia stają się bezradne i marginalizowane.

Czynników powodujących bezradność i marginalizację rodziny jest wiele. Co budzi niepokój, ich liczba w ostatnim okresie wzrasta. Jedną z głównych przyczyn zwiększania się zjawisk niepożądanych, godzących w dobro rodziny i dziecka, jest wyczerpanie się więzi społecznych spajających struktury rodziny, wprowadzające element rozchwiania równowagi i harmonii w ich życiu.

Możliwość świadczenia komplementarnego wsparcia rodzinom, które stają się bezradne i marginalizowane, daje stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny. W systemie takim ważne jest, by prowadzone działania oprzeć na przekonaniu, że naturalnym i koniecznym środowiskiem wychowania dziecka jest rodzina. W pierwszej kolejności powinien on być nastawiony na pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów rodziny, zanim nastąpi rozkład więzi rodzinnych oraz zaistnieją okoliczności zmuszające do rozłączenia rodziny. Należy przy tym pamiętać, iż efektywna praca z rodziną musi być stała, intensywna i dotyczyć jej ważnych problemów.

Niniejszy Program został opracowany w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rydzynie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest on zgodny z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 marca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz.135 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

1. PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcjonalną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17. roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają

rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18 roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16. pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym dokumentem zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przystosowaniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przystosowania nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Rydzyna jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie leszczyńskim, w bezpośrednim sąsiedztwie Leszna (ok. 10 km).

Gmina zajmuje powierzchnię 135,6 km² i obejmuje miasto Rydzyna oraz 16 sołectw: Augustowo, Dąbcze, Jabłonna, Kaczkowo, Kłoda, Lasotki, Maruszewo, Moraczewo, Nowa Wieś, Pomykowo, Przybiń, Robczysko, Rojęczyn, Tarnowa Łąka, Tworzanice, Tworzanki.

Główny szlak komunikacyjny w gminie Rydzyna stanowi droga krajowa nr 5 Poznań – Wrocław. Sieć dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy zapewnia połączenia z sąsiednimi gminami oraz służy komunikacji wewnątrz gminy. Układ tych szlaków komunikacyjnych zapewnia mieszkańcom dogodne połączenia drogowe z ważniejszymi ośrodkami miejskimi w okolicy, w tym głównie z miastem powiatowym Leszmem i stolicą regionu Poznaniem. Układ komunikacyjny uzupełnia sieć dróg gminnych (o bardzo zróżnicowanej jakości) umożliwiających dojazd do każdej miejscowości. Komunikacja zbiorowa oparta jest głównie o sieć połączeń PKS i leszczyńskiej komunikacji podmiejskiej. Gminę przecina magistralna linia kolejowa (dwutorowa E-59) relacji Poznań – Wrocław, użytkowana tylko dla przewozów pasażerskich. Na terenie gminy funkcjonują dwie stacje kolejowe: Kłoda i Kaczkowo.

Spośród funkcjonujących w gminie podmiotów gospodarczych najwięcej działa w takich branżach, jak: handel i usługi w zakresie napraw (184 podmioty), budownictwo (143) i przetwórstwo przemysłowe (61).

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Rydzyna jest zróżnicowany. Dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa, z której korzysta większość mieszkańców. Gmina posiada jedną oczyszczalnię ścieków, z sieci gazowej korzysta ok. 40% ludności gminy, a dalszych inwestycji wymaga sieć kanalizacyjna gdyż niecałe 5 tys. osób korzysta z tego udogodnienia.

Sieć placówek oświatowo-wychowawczych na terenie gminy tworzą: 1 przedszkole, 3 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum. W roku szkolnym 2012/2013 w przedszkolach było ogółem 334 dzieci i 22 wychowawców, w szkołach podstawowych 537 uczniów i 53 nauczycieli, w gimnazjum 246 uczniów i 27 nauczycieli. Na terenie gminy działają również placówki kształcące osoby specjalnej troski takie jak: Zespół Szkół Specjalnych, Szkoła dla Młodzieży Słabosłyszącej i Niesłyszącej oraz Powiatowy Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka.

Działalnością kulturalną w gminie Rydzyna zajmuje się Rydzyński Ośrodek Kultury, który oferuje różnorodne zajęcia, między innymi: zajęcia muzyczne, sekcja plastyczna, teatralna, dziecięca kapela dudziarska. W skład ROK wchodzi Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Rydzyna. Rydzyński Ośrodek Kultury jest organizatorem i współorganizatorem licznych imprez, festynów, konkursów i przedstawień dla mieszkańców gminy. W mieście i gminie Rydzyna działa wielu artystów amatorów, którzy uprawiają malarstwo, rzeźbę, grafikę, aplikację, haft, ceramikę i metaloplastykę. Twórcy wywodzą się z różnych środowisk i wykonują różne zawody. Od 1993 roku Rydzyński Ośrodek Kultury z myślą o lokalnych twórcach organizuje Środowiskowe Przeglądy Twórczości Plastycznej. W okresie wiosenno-letnim organizowane są imprezy plenerowe: rowerówki, festyny rekreacyjne, biesiady folklorystyczne.

W Rydzynie funkcjonuje także Towarzystwo Miłośników Rydzyny, które za cel stawia sobie pobudzanie i rozwijanie inicjatywy społecznej w zakresie rozwoju miejscowości i gminy oraz popularyzację wiedzy historycznej, współczesnej i kulturalnej o miejscowości i gminie Rydzyna. Działalność w Rydzynie prowadzi także Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Kasztanowy szlak”, które realizuje działania mające na celu: upowszechnianie kultury wśród mieszkańców gminy, podtrzymywanie tradycji narodowej, wspieranie i upowszechnianie sportu, wspomaganie działalności gospodarczej, społecznej, ochronę i promocję zdrowia oraz ochronę wolności i praw człowieka itp.

Zadania służby zdrowia w gminie realizuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rydzynie. Na terenie gminy są 2 apteki oraz 13 prywatnych praktyk lekarskich.

4. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE

Diagnoza sytuacji rodziny i dziecka w gminie Rydzyna została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, oraz analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych a także reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza uwzględnia również analizę SWOT, która w obszarze „Rodzina, dziecko i młodzież” została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy.

4.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2012 roku gmina Rydzyna liczyła 8.636 mieszkańców, w tym 4.285 kobiet, które stanowiły 49,6% ogółu ludności.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2010-2012 w każdej ze wskazanych grup wzrastała. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1.931	1.954	1.978
liczba osób w wieku produkcyjnym	5.378	5.445	5.510
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.121	1.135	1.148
ogółem	8.430	8.534	8.636

Dane Urzędu Miasta i Gminy Rydzyna.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba urodzeń żywych	120	108	92
liczba zgonów	70	69	65
przyrost naturalny	50	39	27

Dane Urzędu Miasta i Gminy Rydzyna.

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	brak danych	brak danych	brak danych
saldo migracji w ruchu zagranicznym	-	-	-
saldo migracji ogółem	-	-	-

Dane Urzędu Miasta i Gminy Rydzyna.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na zmniejszającą się, m.in. pod wpływem niskiej dzietności rodzin, liczbę dzieci i młodzieży oraz na drugą bardzo istotną kwestię, która odnosi się do dużej ilości osób w wieku produkcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym.

Aktualnie różnica pomiędzy liczbą osób w wieku produkcyjnym, a poprodukcyjnym jest właściwa, gdyż liczba osób w wieku produkcyjnym jest ponad 4 razy większa. W przyszłości jednak ta tendencja się odwróci i osób w wieku poprodukcyjnym będzie znacznie więcej niż w wieku produkcyjnym.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały w większym zakresie niż dotychczas dostosowania usług społecznych do potrzeb seniorów. W tym przypadku trzeba będzie udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

4.2. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN

W latach 2010-2012 zmieniała się liczba budynków mieszkalnych w gminie Rydzyna (1.110 w 2010 r., 1.164 w 2011 r., 1.198 w 2012 r.). Jednocześnie z roku na rok sukcesywnie wzrastała liczba mieszkań w gminie (21.491 w 2010 r., 1.525 w 2011 r., 1.556 w 2012 r.) oraz liczba izb mieszkalnych (z 6.807 do 7.207) i ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań (z 153.077 m² do 166.126 m²).

W analizowanym okresie liczba mieszkań komunalnych była na stałym poziomie (1 w 2011 r. i 1 w 2012 r.), analogicznie powierzchnia użytkowa tych mieszkań była stała (16 m² w 2011 roku i 16 m² w 2012 roku.).

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w gminie w analizowanym okresie nieznacznie wzrosła (z 102,7 m² w 2010 r. do 106,8m² w 2012 r.). Przepiętna

powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie również nieznacznie wzrosła (z 26,5 m² do 28,1 m²).

Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba budynków mieszkalnych w gminie	1.110	1.164	1.198
liczba mieszkań w gminie	1.491	1.525	1.556
w tym liczba mieszkań w zasobach gminy (mieszkań komunalnych)	110	110	110
liczba izb mieszkalnych w gminie	6.807	7.018	7.207
w tym liczba izb w mieszkaniach komunalnych	288	288	288
powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie ogółem (w m ²)	153.077	160.112	166.126
w tym powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	5.470	5.461	5.461
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie (w m ²)	102,7	105,0	106,8
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	26,5	27,4	28,1

Dane Urzędu Miasta i Gminy Rydzyna i Głównego Urzędu Statystycznego.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez pracownika gminy zajmującego się gospodarką komunalną. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	80	69	57
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	462	421	356
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	77.033	76.505	81.637

Dane Urzędu Miasta i Gminy w Rydzynie.

W latach 2010-2012 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy zmniejszała się (80 w 2010 r., 69 w 2011 r., 57 w 2012 r.), liczba przyznanych dodatków również spadała (462 w 2010 r., 421 w 2011 r., 356 w 2012 r.), natomiast wysokość kwot przeznaczonych na ten cel rosła (z 77.033 zł w 2010 r., do 81.637 zł w 2012 r.).

4.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku przedszkolnym, szkolnym i rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych, przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie Rydzyna placówkach oświatowo-wychowawczych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne dzieci i uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w przedszkolach i szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 4 ankiety – wypełnione przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowo-wychowawczych:

- Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kaczkowie z siedzibą w Rojęczynie (liczba uczniów: 138),
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Łopuszańskiego w Dąbczu (liczba uczniów: 119),
- Szkołą Podstawowa im. 17 Pułku Ułanów Wielkopolskich w Rydzynie (liczba uczniów: 323),
- Gimnazjum im. Sułkowskich w Rydzynie (liczba uczniów: 246).

Zasoby i oferta przedszkolna i szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki umożliwiają dostęp do pedagoga. Do logopedy ma dostęp tylko jedna szkoła natomiast pielęgniarki na stałe nie ma w żadnej z ankietowanych jednostek. Każda z nich prowadzi dożywianie uczniów, daje możliwość korzystania z sali gimnastycznej i Internetu. W żadnej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne.

Przedstawiciele Gimnazjum zauważyli trudności z dojazdem uczniów na zajęcia, na które wpływa niedostosowany rozkład jazdy z tak zaplanowanymi odjazdami 5 autobusów, że dzieci przyjeżdżają do szkoły tuż po godzinie siódmej.

Wszystkie szkoły oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać zróżnicowanych tematycznie kół zainteresowań, m.in. z poszczególnych przedmiotów oraz plastycznych, artystycznych, tanecznych, muzycznych, recytatorskich i sportowych.

Wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich organizowane są zajęcia wyrównawcze (4 szkoły), korekcyjno-

kompensacyjne (2 szkoły), logopedyczne (2), psychoterapeutyczne (1) i rewalidacyjne (1). Prowadzone jest także koło „ortografitti” w jednej z analizowanych szkół.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, na dwa sposoby, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na ubóstwo i bezrobocie pociągające za sobą skutki dwojakiego rodzaju. W pierwszym przypadku trudna sytuacja materialna wiąże się również z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak niewydolność wychowawcza, brak odpowiedniego zainteresowania dzieckiem, alkoholizm, brak autorytetu rodzicielskiego. Z kolei w drugim przypadku przyczyną problemów są złe warunki lokalowe oraz problemy dotyczące samą rodzinę wynikające z niepełnosprawności, choroby lub samotnego wychowywania dziecka. W obu sytuacjach nie bez znaczenia pozostaje fakt, że ich ogólną konsekwencją jest pozostawienie dziecka bez odpowiedniej opieki oraz zbyt mała ilość czasu poświęcona rozwijaniu ambicji dziecka, co sprzyja szerzeniu się zachowań negatywnych (sięganie po używki, stosowanie i zagrożenie przemocą, w tym cyberprzemocą).

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, respondenci stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawiera poniższa tabela.

Tabela 6. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	występuje (liczba ujawnionych przypadków)	nie występuje
sięganie po alkohol	3	1
sięganie po narkotyki	-	4
palenie papierosów	2 (26)	2
ucieczki z domu	1 (3)	3
kradzieże	-	4
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3 (11)	1
autoagresja	2 (3)	2

przestępczość ujawniona	1	3
niszczenie mienia szkolnego	2 (3)	2
udział w grupach negatywnych		4
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	3 (10)	1
przemoc w rodzinie	3 (5)	1
zaniedbanie przez dom	3 (30)	1
wykorzystywanie seksualne	-	4

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: zaniedbanie przez dom, sięganie przez uczniów bądź ich rodziców po używki, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego oraz przemoc w rodzinie.

Obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców

Ankietowani identyfikowali również obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców. Najczęściej podkreślali potrzebę wnikliwego przyglądania się sytuacji rodzinnej, głównie wypełnianiu przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W tym kontekście zwracali uwagę na konieczność zdiagnozowania wpływu postaw rodzicielskich na zachowanie i poczucie własnej wartości dzieci oraz ich motywację do nauki. Ankietowani uznali również za wskazane przyjrzenie się problemowi spożywania alkoholu podczas imprez rodzinnych.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę zintensyfikowania działalności prowadzonej w ramach szkolnych programów wychowawczych i profilaktycznych (np. udział w projektach „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Nie pal przy mnie”, „Uczymy się razem żyć”, zapobieganie uzależnieniu od komputera i Internetu, kształtowania właściwych postaw w relacjach rodzice-dziecko, podnoszenia u uczniów umiejętności radzenia sobie z niepowodzeniami szkolnymi i w trudnych sytuacjach oraz organizowania warsztatów w celu kształtowania umiejętności społecznych, wreszcie umożliwienia im w szerszym zakresie niż dotychczas rozwijania zainteresowań i zagospodarowania czasu wolnego. Ważną grupą

wymagającą wsparcia oprócz dziecka jest jego rodzina, która ma problemy związane z traumatycznymi przeżyciami lub chorobami.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

W opinii przedstawicieli ankietowanych placówek, współpraca nauczycieli z rodzicami jest zadowalająca. W jej ramach odbywają się zebrania, konsultacje, rozmowy indywidualne, kontakty telefoniczne i korespondencyjne, lekcje otwarte, pogadanki z pedagogiem i psychologiem szkolnym, poradnictwo dla rodziców i zajęcia warsztatowe. Współpraca ta dotyczy także udziału rodziców w imprezach (np. pikniku rodzinnym czy zabawach karnawałowych), uroczystościach i wycieczkach szkolnych.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Przedstawiciele badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów, z którymi placówki utrzymywały kontakt zaliczono: w gminie Rydzyna – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta i Gminy, Rydzynski Ośrodek Kultury, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Sąd Rodzinny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesznie, policję, straż pożarną, Polskie Linie Kolejowe, Szlachetną Paczkę, Wielkopolskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych oraz organizacje pozarządowe i sołectwa.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Postulat ten dotyczył głównie organizowania zajęć pozalekcyjnych.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży ankietowani wskazali na konieczność poprawy bazy lokalowej szkoły oraz dalszego wspierania dzieci pochodzących z rodzin ubogich. Celowym działaniem rodziny powinno być wspieranie harmonijnego rozwoju dziecka i motywacji do pokonywania trudności.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

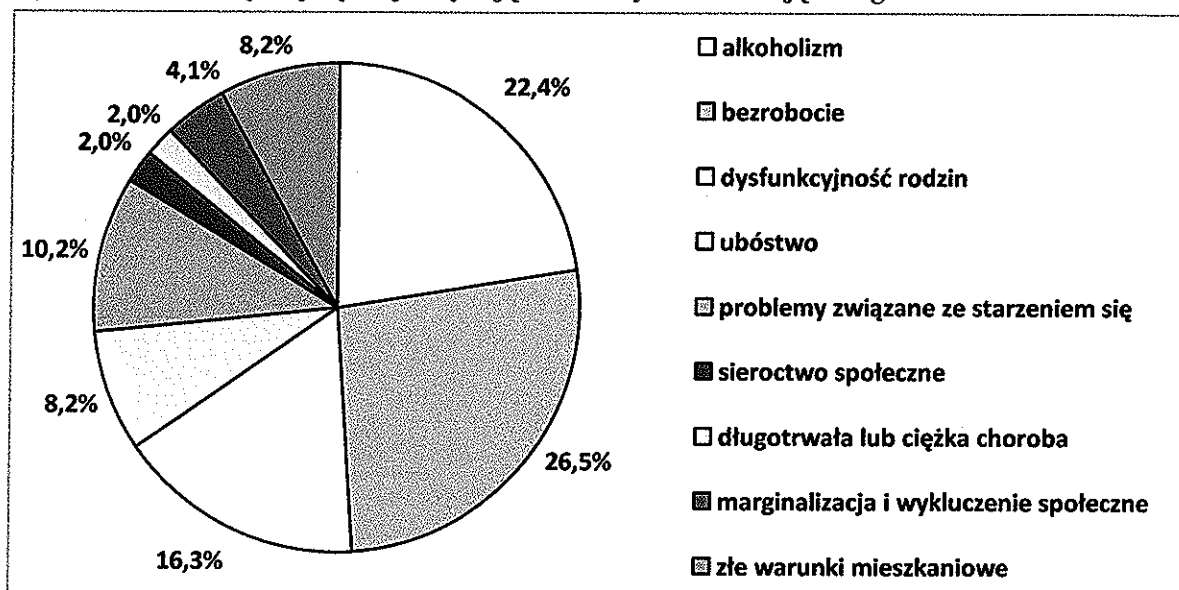
Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na organizowanie i uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych, rozwijających zainteresowania uczniów i projektach poprawiających warunki kształcenia, doskonalenie zawodowe w celu pełniejszej odpowiedzi na potrzeby dzieci oraz współpraca z rodzicami i różnymi placówkami edukacyjnymi, informacyjnymi czy resocjalizacyjnymi.

4.4. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. burmistrza, sołtysów, radnych, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, Kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 16 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji rodziny i dziecka w gminie.

W pierwszej kolejności zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą rodziny zamieszkujące w gminie. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające rodziny zamieszkujące w gminie

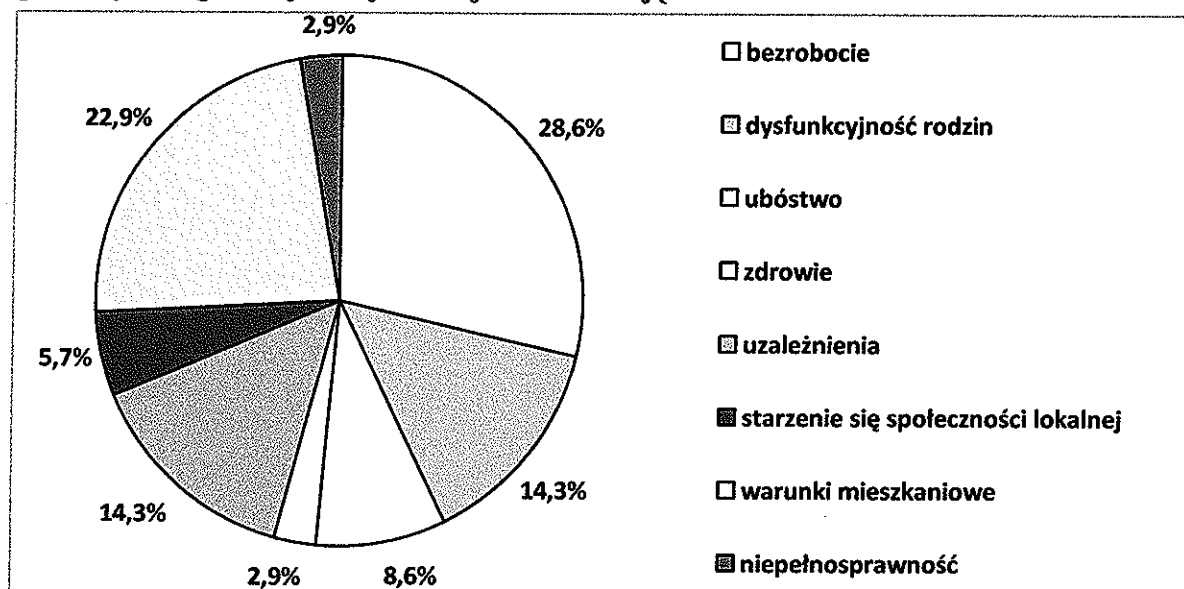

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (26,5%) i alkoholizm (22,4%). Szczególną uwagę zwrócili również m.in. na dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (16,3%) i problemy związane ze starzeniem się (10,2%). Na poziomie 8,2% znalazły się złe warunki mieszkaniowe oraz ubóstwo.

W następnym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: bezrobocie (28,6%), warunki mieszkaniowe (22,9%), uzależnienia i dysfunkcyjność rodzin (po 14,3%). Na poziomie 8,6% mieszkańcy gminy wskazali problem ubóstwa

Czynniki, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w gminie

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie czynników, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w gminie.

W odpowiedziach ankietowani najczęściej wspominali o ubóstwie. Wskazywali również na problem niewystarczającego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do zajęć pozalekcyjnych, placówek kultury, obiektów sportowo-rekreacyjnych, niewystarczające możliwości rozwijania zainteresowań.

Problemem, zdaniem respondentów, jest także zła relacja rodzic-dziecko przejawiająca się brakiem wzorców rozwojowych w domu rodzinnym poprzez brak kontroli rodzicielskiej, nadużywanie alkoholu przez członków rodziny, zbyt mała ilość czasu poświęcona dzieciom oraz wyjazdy zagraniczne do pracy powodujące często rozpad rodziny.

Jednym z czynników jest również niewystarczająca baza lokalowa szkół oraz odległości jakie muszą pokonać uczniowie aby do nich dotrzeć.

Najważniejsze problemy związane z dziećmi i młodzieżą w gminie

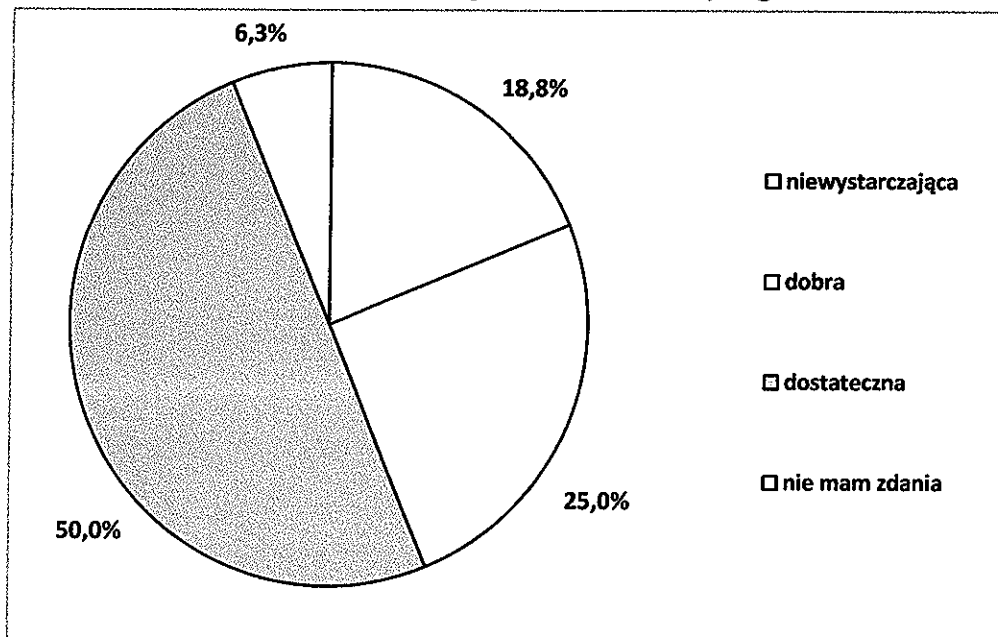
W odpowiedzi na następne pytanie, ankietowani zidentyfikowali problemy, z jakimi zmagają się dzieci i młodzież w gminie. Za najważniejszy z nich uznali uzależnienia od alkoholu, papierosów i narkotyków, a także agresję i przemoc oraz wulgarne zachowanie.

Zwrócono także uwagę na mało atrakcyjną ofertę zajęć pozaszkolnych, brak świetlic socjoterapeutycznych oraz brak miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Istotnym problemem zdaniem ankietowanych jest również brak zainteresowania ze strony rodziców, zaniedbanie dzieci oraz dysfunkcyjność rodzin.

Według respondentów dzieci i młodzież nie posiadają autorytetów, ambicji i motywacji do działania, co przyczynia się do słabych wyników w nauce.

Niejako w uzupełnieniu odpowiedzi na pytania o czynniki, które ograniczają prawidłowy rozwój osób w wieku przedprodukcyjnym, oraz o problemy, które występują wśród nich najczęściej, ankietowani wyrazili opinie na temat organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Otrzymane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie?

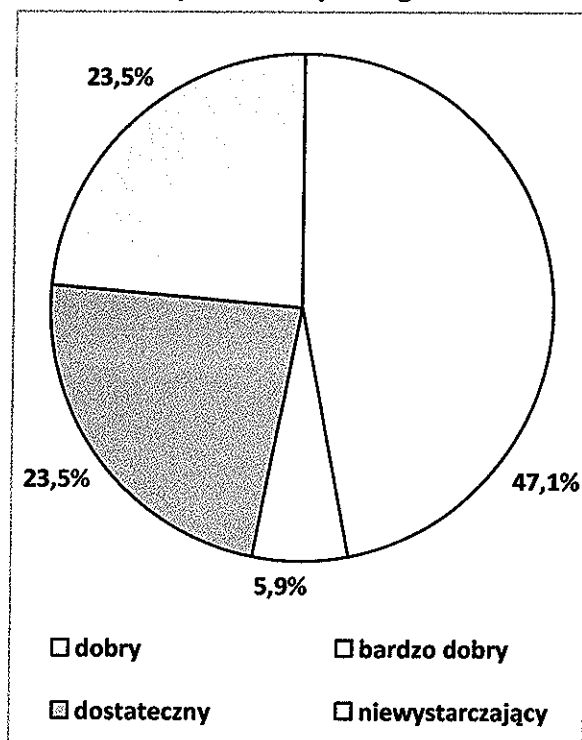

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

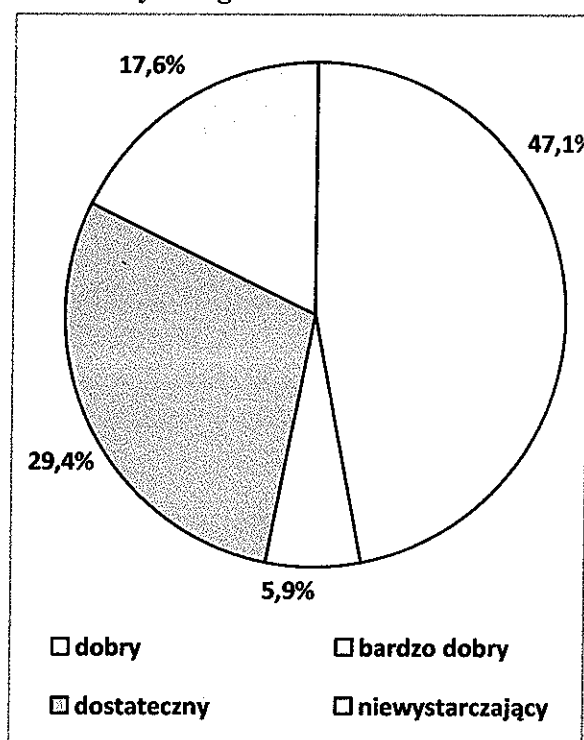
Najliczniejsza grupa respondentów – 50% spośród ogólnej ich liczby, dostatecznie oceniła organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Jednocześnie 25,0% badanych było zdania, że organizacja ta jest na dobrym poziomie, a 18,8% uznało ją za niewystarczającą. Nie ma zdania w tej sprawie 6,3% ankietowanych. Niepokojące jest to, że żadna osoba nie określiła organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży na poziomie bardzo dobrym.

Odpowiadając na następujące pytania przedstawiciele środowiska lokalnego wyrazili opinie odnośnie dostępności placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, wsparcia dziennego i obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie. Wskazali również deficyty w tym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

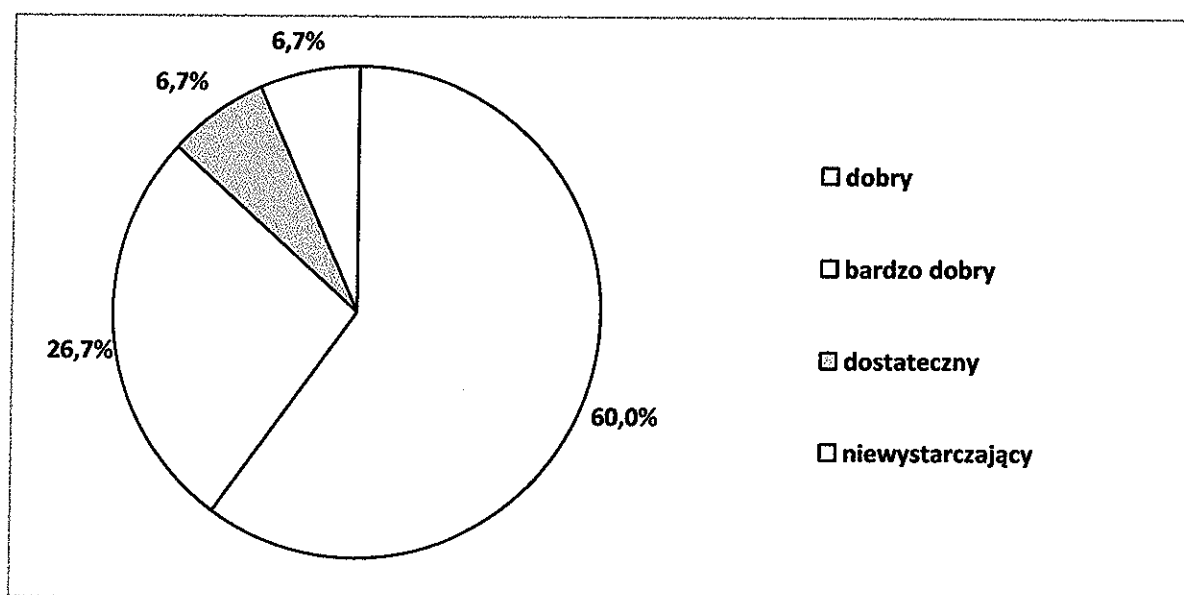
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Prawie połowa ankietowanych (47,1%) stwierdziła, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie jest dobry a za dostateczny i niewystarczający wskazało po 23,5% badanych. Tylko 5,9% uznało, że jest bardzo dobry.

Dostępność placówek kulturalnych została podobnie oceniona bo 47,1% ankietowanych uznała dostęp za dobry, prawie 30% określiła za dostateczny a 17,6% za niewystarczający. Niestety tylko 5,9% mieszkańców gminy określiła na poziomie bardzo dobrym.

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymienili dobrze wyposażone świetlice, przedszkola i żłobek, szkoły podstawowe z klasami integracyjnymi oraz filie domu kultury i punkty biblioteczne w niektórych miejscowościach.

Wykres 6. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

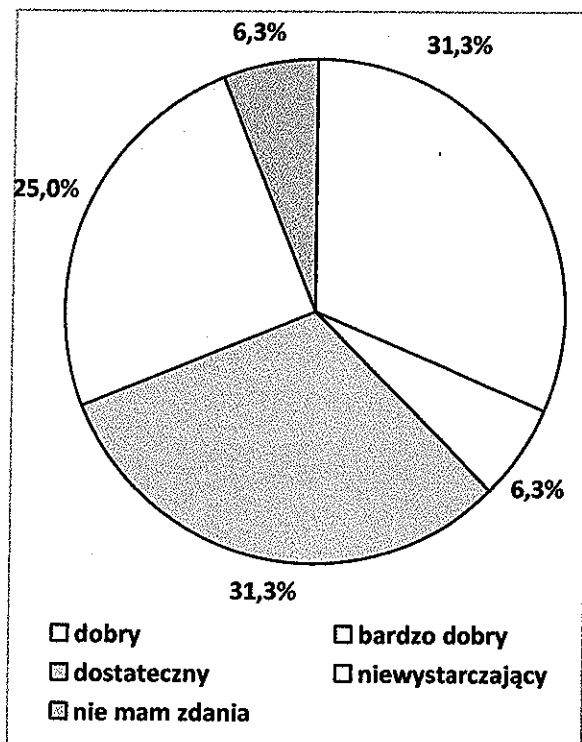
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad połowa respondentów (60%) dobrze oceniła dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie a bardzo dobrze 26,7%. Za dostateczny i niewystarczający uznało go po 6,7% badanych.

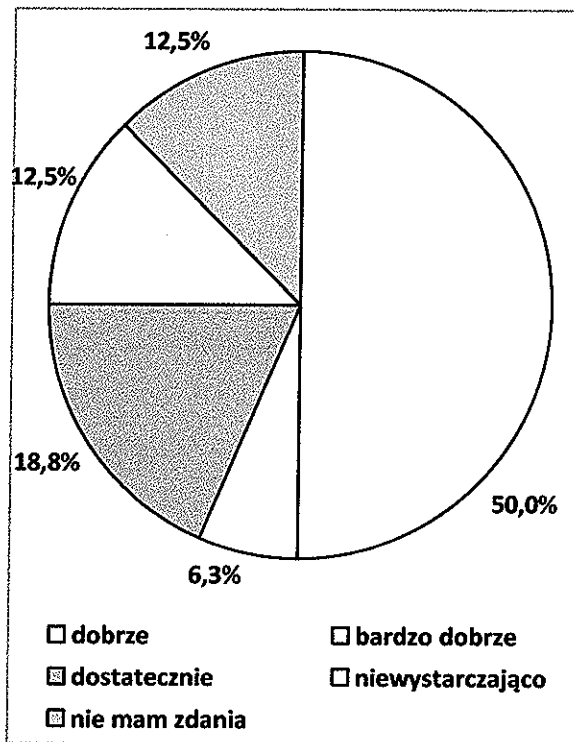
W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli potrzebę budowy sportowych boisk wielofunkcyjnych (typu „Orlik”) w mniejszych miejscowościach, sali gimnastycznej przy każdej szkole, basenu, kortu tenisowego, lodowiska, a także powołania klubów sportowych.

W kolejnych pytaniach poproszono ankietowanych o ocenę dostępności wsparcia i rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi oraz opinię na temat prowadzonych w gminie działań wychowawczych, profilaktycznych i edukacyjnych, których adresatami są rodziny i dzieci.

Wykres 7. Jaki jest dostęp do wsparcia i rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie?

Wykres 8. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania wychowawcze, profilaktyczne i edukacyjne adresowane do rodzin i dzieci?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Prawie jedna trzecia (31,3%) respondentów stwierdziła, że dostęp do wsparcia i rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie jest dostateczny. Dokładnie tyle samo uznało go za dobry. Jako bardzo dobry określiło go 6,3% badanych, a jako niewystarczający 25,0%. Z kolei 6,3% ankietowanych nie miało zdania w tej sprawie.

Podobnie zostały ocenione realizowane w gminie działania wychowawcze, profilaktyczne i edukacyjne, których adresatami są rodziny i dzieci. Dokładnie 50% respondentów oceniło je jako dobry. W następnej kolejności badani uznali je za dostateczne (18,8%). Natomiast za niewystarczające uznało je 12,5% ankietowanych. Podobna ilość nie ma zdania na ten temat. Za bardzo dobre uznało je jedynie 6,3% respondentów.

Co zrobić, by poprawić sytuację rodzin, dzieci i młodzieży w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie oraz aktywizację osób bezrobotnych przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lesznie (m.in. poprzez organizację kursów i szkoleń umożliwiających podniesienie lub zmianę kwalifikacji, świadczenie poradnictwa zawodowego, rozszerzenie zakresu prac interwencyjnych).

Za istotne uznali także podejmowanie wśród najmłodszych działań edukacyjnych mających na celu ukazanie im zależności pomiędzy posiadanymi wiedzą i wykształceniem, a perspektywami rozwoju życiowego. Za równie ważne uznali poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego w godzinach popołudniowych. Dużą uwagę należałoby zwrócić w stronę relacji rodzic-dziecko-szkoła oraz umożliwić mieszkańcom gminy, a zwłaszcza młodzieży, dojazd do placówek oświatowo-wychowawczych.

Do ważnych kwestii respondenci zaliczyli także potrzebę analizowania problemów społecznych występujących w gminie oraz indywidualnych spotkań w celu określenia potrzeb każdej jednostki. Niektórzy ankietowani zwrócili również uwagę na konieczność poprawy dostępności opieki przedszkolnej i zdrowotnej oraz dalszego wspierania funkcjonujących w gminie organizacji należących do sektora pozarządowego.

Instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w przyczynić się do zniwelowania problemów rodzin i dzieci

W ostatnim pytaniu poproszono ankietowanych o podanie instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu w przyczynić się do zniwelowania problemów rodzin i dzieci. Wśród nich badani najczęściej wskazywali: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta i Gminy, Centrum Integracji Społecznej, Policję oraz organizacje społeczne. Ważną rolę do odegrania przypisali również organizacjom pozarządowym, w tym stowarzyszeniom, placówkom oświatowym, kulturalnym i ochrony zdrowia oraz Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie.

4.5. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU

Pomoc społeczną rodzinie i dziecku w gminie świadczy Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rydzynie. Jednostka ta realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach rodzinnych oraz ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez MGOPS na pomoc społeczną w gminie w latach 2010-2012.

Tabela 7. Środki finansowe wydatkowane przez MGOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2010-2012

wielkość wydatków	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ogółem	2.610.677 zł	2.577.196 zł	2.756.514 zł
w tym na świadczenia pomocy społecznej	205.065 zł	264.436 zł	308.373 zł
w tym na świadczenia rodzinne	2.402.130 zł	2.308.107 zł	2.429.613 zł
na zadania własne gminy	206.478 zł	259.202 zł	297.623 zł
na zadania zlecone gminie	2.404.199 zł	2.317.994 zł	2.458.891 zł

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rydzynie.

W latach 2010-2012 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez MGOPS na pomoc mieszkańcom gminy wahała się (2.610.667 zł w 2010 r., 2.577.196 zł w 2011 r., 2.756.514 zł w 2012 r.). Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych, wśród których dominowały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków celowych i w naturze, usług opiekuńczych, zasiłków stałych i posiłku.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby rodzin i przebywających w nich osób, objętych przez MGOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2010-2012.

Tabela 8. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba rodzin	154	163	151
liczba osób w rodzinach	488	503	457
udział osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	5,6%	5,8%	5,3%

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rydzynie.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012 ulegała wahaniom (154 w 2010 r., 163 w 2011 r., 151 w 2012 r.) Zmieniał się również udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy (5,6% w 2010 r., 5,8% w 2011 r., 5,3% w 2012 r.).

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat typów rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012.

Tabela 9. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012

typy rodzin		liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
		2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
rodziny ogółem		215	254	256	643	783	726
o liczbie osób:	1	54	74	80	54	74	80
	2	42	41	44	84	82	88
	3	37	37	44	111	111	132
	4	43	44	43	172	176	172
	5	16	30	26	80	150	130
	6 i więcej	23	28	19	142	190	124
w tym: rodziny z dziećmi ogółem		87	120	105	379	655	368
o liczbie dzieci:	1	34	34	32	112	107	87
	2	22	40	34	85	286	96
	3	19	28	27	100	142	107
	4	9	15	9	55	95	54
	5	2	2	2	17	15	14
	6	0	0	0	0	0	0
	7 i więcej	1	1	1	10	10	10
rodziny niepełne ogółem		26	39	34	72	111	110
o liczbie dzieci:	1	16	19	16	34	39	33
	2	6	12	8	18	39	29
	3	2	6	8	8	22	37
	4 i więcej	2	2	2	12	11	11
rodziny emerytów i rencistów ogółem		51	63	66	105	124	111
o liczbie osób:	1	22	31	42	22	31	42
	2	16	18	11	32	36	22
	3	6	6	8	18	18	24
	4 i więcej	7	8	5	33	39	23

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rydzynie.

Analiza struktury rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012, wykazała, iż najliczniejszą grupę stanowiły: osoby samotne (w 2010 54, w 2011 r. 74 i w 2012 r. 80), rodziny dwuosobowe (w 2010 r. 42, w 2011 r. 41, a w 2012 r. 44) oraz rodziny trzyosobowe (w 2010 r. 37, w 2011 r. 37, w 2012 r. 44).

Odmienne wyglądała struktura beneficjentów biorąc pod uwagę poszczególne typy rodzin. W przypadku rodzin z dziećmi największe grupy w latach 2010-2012 stanowiły rodziny posiadające dwoje dzieci (w 2010 r. 22, w 2011 r. 40, a w 2012 r. 34) i jedno dziecko (w 2010 r. 34, w 2011 r. 34, a w 2012 r. 32).

Jeśli chodzi o rodziny niepełne, to najliczniejsze były rodziny posiadające jedno dziecko (w 2010 r. 16, w 2011 r. 19, w 2012 r. 16) lub dwoje dzieci (w 2010 r. 6, w 2011 r. 12, w 2012 r. 8). Z kolei w odniesieniu do rodzin emerytów i rencistów największą grupę beneficjentów w latach 2010-2012 stanowiły osoby samotne (w 2010 r. 22, 2011 r. 31, w 2012 r. 42) oraz osoby dwuosobowe (w 2010 r. 16, w 2011 r. 18, w 2012 r. 11).

Najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia MGOPS-u w 2012 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą oraz osoby bezrobotne. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia głównie w formie dożywiania w szkołach. Poniższa tabela przedstawia powody przyznania pomocy społecznej w latach 2010-2012.

Tabela 10. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012

powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ubóstwo	86	93	81	313	322	281
bezdomność	1	2	4	1	2	4
potrzeba ochrony macierzyństwa	14	12	14	86	71	84
bezrobocie	89	92	81	315	334	289
niepełnosprawność	60	61	65	181	179	169
długotrwała lub ciężka choroba	97	99	102	287	279	293
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	43	85	62	202	373	318
przemoc w rodzinie	0	1	1	0	3	2
alkoholizm	24	25	24	58	61	58
narkomania	1	0	0	1	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	3	1	2	5	1
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0
zdarzenie losowe	2	2	0	7	14	0
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0

Dane Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rydzynie

W latach 2010-2012 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie była długotrwała lub ciężka choroba. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MGOPS-u z tego powodu stale rosła (97 w 2010 r., 99 w 2011 r., 102 w 2012 r.).

Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były także bezrobocie oraz ubóstwo. Szczególną uwagę zwraca rosnąca liczba osób bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (z 43 w 2010 r. do 62 w 2012 r.).

Istotną przyczynę świadczenia wsparcia przez MGOPS stanowiło także ubóstwo. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tego powodu wahała się (86 w 2010 r., 93 w 2011 r., 81 w 2012 r.).

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez MGOPS wpływały na formę udzielanego rodzinom wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez MGOPS w latach 2010-2012

formy pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
pieniężna	-	146	133	-	440	403
rzeczowa	42	53	55	207	233	219
praca socjalna	61	91	108	155	280	269
poradnictwo specjalistyczne	0	3	27	0	7	92
schronienie	1	2	1	1	6	1
usługi opiekuńcze	6	6	10	7	7	11
pobyt w DPS	1	1	3	1	1	3
specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd	0	0	1	0	0	1

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rydzynie.

W latach 2010-2012 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków celowych oraz stałych. Duże znaczenie miała także pomoc rzeczowa udzielana przede wszystkim w postaci posiłku i ubrań.

Ważną formą wsparcia beneficjentów była również praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw

życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

Wśród form pomocy świadczonej przez Ośrodek znalazły się również usługi opiekuńcze. Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były natomiast kierowane przez MGOPS do domów pomocy społecznej. W latach 2010-2012 gmina pokrywała koszt pobytu w DPS-ie dla odpowiednio 1, 1 i 3 osób.

W analizowanym okresie Ośrodek kontynuował realizację projektu systemowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki pn. „Dobra perspektywa”. Projekt miał na celu, w szczególności aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia, w wieku aktywności zawodowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Do udziału w projekcie w 2012 r. skierowanych zostało 17 osób: 9 kobiet i 8 mężczyzn. W ramach działań projektowych zorganizowano warsztaty z psychologiem, doradcą zawodowym, 2 kursy kwalifikacji zawodowych: kurs „Konservatora terenów zielonych” oraz kurs „Profesjonalne sprzątanie”, z których skorzystało 12 osób. Uczestnicy kursów mieli możliwość zdobycia swojej wiedzy podczas zajęć praktycznych zorganizowanych m.in. w Miejskim Zakładzie Zielenie w Lesznie oraz Pływalni „Akwawit” w Lesznie.

Do uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej w Kłodzie skierowano 5 osób. Z uczestnikami zajęć zawarte zostały indywidualne plany zatrudnienia socjalnego. W ramach działań środowiskowych zorganizowano we wrześniu 2012 r. imprezę integracyjną – festyn rodzinny w Dąbczu. W ramach projektu finansowane jest także zatrudnienie w MGOPS dodatkowego pracownika socjalnego. W roku 2012 budżet projektu „Dobra perspektywa” wyniósł 122.173 zł, z tego dotacja celowa z Europejskiego Funduszu Społecznego Unii Europejskiej wyniosła 109.344,83 zł, natomiast z funduszu gminnego 12.828,17 zł.

MGOPS w Rydzynie współpracował z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz poprawy jakości życia osób i rodzin, w tym z Rydzyńskim Stowarzyszeniem Społecznym „Podaj rękę”, które wspiera organizację spotkań dla osób starszych i samotnych, wydawanie żywności pozyskanej z Banku Żywności.

Ponadto udzielana była pomoc i wsparcie dla kombatantów i innych osób uprawnionych w postaci pomocy w kompletowaniu dokumentów i opiniowano wnioski o uzyskanie doraźnej pomocy z funduszu kombatantów.

Dodatkowo młodzież gimnazjalna przekazała odzież zebraną podczas zorganizowanej zbiórki do MGOPS, który rozdysponował ją wśród najuboższych rodzin z gminy.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz działający przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Punkt Konsultacyjny ds. uzależnień, Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i Grupa AA (utworzona w 2013 r.)

W ramach realizowanych zadań Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rydzynie przyznawał świadczenia rodzinne. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	2.118.163 zł	2.022.667 zł	2.129.249 zł
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	10.537	9.403	8.854
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	49	32	35
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	402	298	304
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	339	329	244
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	574	528	532
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	610	569	526
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1.430	1.271	1.157
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1.816	1.581	1.493
zasiłek pielęgnacyjny	2.559	2.765	3.062
świadczenie pielęgnacyjne	246	388	631
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	119	99	95
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	18.681	17.263	16.933

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rydzynie.

W latach 2010-2012 wielkość wydatków przeznaczonych przez MGOPS na realizację świadczeń rodzinnych wahała się (2.118.163 zł w 2010 r., 2.022.667 zł w 2011 r., 2.129.249 w 2012 r.). W analizowanym okresie liczba przyznanych świadczeń spadała (z 10.537 w 2010 r. do 8.854 w 2012 r.).

Najczęściej MGOPS wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, a także podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne MGOPS opłacił w latach 2010-2012 następującą liczbę składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne: w 2010 r. 218 (na kwotę 24.694 zł), w 2011 r. 279 (na kwotę 30.775 zł), a w 2012 r. 439 (51.700 zł).

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2010-2012 przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rydzynie mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	52	50	41
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	669	630	566
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	191.520 zł	195.510 zł	185.970 zł

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rydzynie.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2010-2012 MGOPS przyznał świadczenie alimentacyjne zmniejszała się z roku na rok (z 52 w 2010 r. do 41 w 2012 r.), podobnie jak liczba wypłaconych świadczeń (z 669 w 2010 r. do 566 w 2012 r.). Zmieniała się również wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (191.520 zł w 2010 r., 195.510 zł w 2011 r., 185.970 zł w 2012 r.).

W uzupełnieniu powyższych danych warto odnotować, że mieszkańcy gminy Rydzyna są objęci wsparciem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesznie. Wybrane dane dotyczące działalności PCPR w odniesieniu do ludności gminy Rydzyna w latach 2010-2012 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 14. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	6	0	0
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	16	15	14
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	5	6	7
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	1	2	2

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesznie.

W 2010 roku 6 dzieci umieszczono w rodzinie zastępczej. W latach 2010-2012 w rodzinach zastępczych przebywało kolejno 16, 15 i 14 dzieci natomiast rodziny zastępcze obejmowały opieką 5, 6 i 7 dzieci z gminy.

W analizowanym okresie żadne dziecko z gminy nie zostało umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tymże okresie 5 dzieci usamodzielniało się.

4.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNĄ

Dzieci i rodziny z gminy Rydzyna obejmowane są także wsparciem ze strony Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lesznie w roku szkolnym 2012/2013. Ponadto dzieci młodsze i przedszkolne objęte były wielospecjalistyczną opieką w ramach Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka. Ze względu na to, że Poradnia nie prowadzi statystyki przyjmowanych dzieci z poszczególnych gmin, a dzieci rejestruje się według numeru PESEL, w tym przypadku brak jest danych dotyczących dzieci i młodzieży objętych wsparciem.

4.7. PRZESTĘCZOŚĆ WŚRÓD NIELETNICH

Według danych Naczelnika Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Lesznie 2012 roku na terenie gminy odnotowano 11 przestępstw, których sprawcami byli nieletni.

W 2012 roku osoby nieletnie w gminie popełniły następujące rodzaje przestępstw: naruszenie nietykalności-uszczerbek na zdrowiu (5 sprawców), udostępnienie alkoholu nieletnim (2 sprawców) oraz kradzież z włamaniem (4 sprawców).

4.8. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku programu wspierania rodziny stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wspierania rodziny oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stał się obszar rodziny, dziecka i młodzieży.

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • prowadzenie efektywnej pracy socjalnej w obszarze wspierania rodzin, dzieci i młodzieży • analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia • rozwijanie opieki przedszkolnej oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego • podnoszenie poziomu nauczania w gminie • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia • podejmowanie działań na rzecz zwiększenia dostępności opieki medycznej dla mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin • nierozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • niski poziom koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • brak działań na rzecz rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego w gminie • brak rozpowszechniania idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie warunków umożliwiających efektywne prowadzenie pracy socjalnej • dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • odpowiednia dostępność opieki przedszkolnej oraz szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się wysoka liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie • rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • brak grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin • niewystarczający dostęp do placówek

<ul style="list-style-type: none"> • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • rosnąca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • zwiększająca się świadomość zdrowotna mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie • brak poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy • brak możliwości kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym w gminie • niski poziom wolontariatusy wśród dzieci i młodzieży • nieodpowiednia dostępność opieki medycznej w gminie
---	---

4.9. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE

Zasobami wspierającymi rodzinę i dziecko, są instytucje i organizacje które działają na terenie danej gminy, bądź obejmują zasięgiem działania jej mieszkańców. W gminie Rydzyna oraz w jej sąsiedztwie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje mające w orbicie swoich zainteresowań rodzinę i dziecko. Ich wykaz zawiera poniżej przedstawiona tabela.

Tabela 15. Podmioty wspierające rodziny i dzieci z gminy

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rynek 1 64-130 Rydzyna
2.	Rydzyński Ośrodek Kultury	Rynek 7 64-130 Rydzyna
3.	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Rydzyna	ul. Rzeczypospolitej 9, 64-130 Rydzyna
4.	Rydzyński Klub Sportowy „Rydzyńskiak”	Rynek 7 64-130 Rydzyna
5.	Uczniowski Klub Sportowy „Rydzyńskiak”	ul. Wolności 14a 64-130 Rydzyna
6.	Integracyjny Klub Sportowy „Leszno”	ul. Rejtana 1 64-100 Leszno
7.	Klub Sportowy "Sfinks Rydzyna"	ul. Jana Kazimierza 1 64-130 Rydzyna
8.	NZOZ Przychodnia Lekarska w Rydzynie	ul. Matejki 1, 64-130 Rydzyna
9.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Pl. Kościuszki 4B 64-100 Leszno
10.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Pl. Kościuszki 4B, 64-100 Leszno
11.	Stowarzyszenie Przyjaciół Gimnazjum im. Sułkowskich	ul. Wolności 14a 64-130 Rydzyna
12.	Towarzystwo Miłośników Rydzyny	Pl. Zamkowy 1 64-130 Rydzyna
13.	Rydzyńskie Stowarzyszenie Społeczne „Podaj rękę”	ul. Rzeczypospolitej 9, 64-130 Rydzyna

Dane Urzędu Miasta i Gminy w Rydzynie.

5. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Cel główny, wyznaczony w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Rydzyna na lata 2014-2016 jest następujący:

**Wspieranie rodzin i dzieci w gminie Rydzyna, zaspakajanie ich potrzeb
oraz zapewnianie im możliwości rozwoju**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów operacyjnych oraz działań.

Cel operacyjny 1.:

Wspomaganie rodzin w środowisku lokalnym poprzez:

- **zwiększanie potencjału rozwojowego rodzin,**
- **wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,**
- **zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego.**

Działania do celu operacyjnego 1.:

- Monitorowanie warunków życia i potrzeb rodzin.
- Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. poprzez rozpowszechnianie ogólnopolskich akcji promocyjnych, rozmowy ze specjalistami, pogadanki.
- Doskonalenie form pracy socjalnej z rodziną.
- Zwiększenie liczby asystentów rodziny.
- Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologicznego i prawnego), terapii rodzinnej i mediacji.
- Ustanawianie, w razie potrzeby, rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
- W razie potrzeby opracowywanie i realizowanie środowiskowych programów profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom rodzin.
- Wzmacnianie więzi rodzinnych m.in. poprzez organizowanie pikników rodzinnych i imprez integracyjnych.
- Upowszechnianie wśród członków rodzin dotkniętych bezrobociem ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach i zatrudnienia socjalnego.
- Udzielanie przez MGOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
- Promowanie w społeczności lokalnej aktywnych postaw (np. pomocy sąsiedzkiej), skierowanych do rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz rodzin ubogich.
- Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz rodzin, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
- Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, prokuratury rejonowej, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Cel operacyjny 2.:

Wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju poprzez:

- **podnoszenie poziomu wychowania i edukacji, udzielanie pomocy uczniom ubogim, uzdolnionym i niepełnosprawnym,**
- **rozwijanie środowiskowych form wsparcia dzieci i młodzieży,**
- **zwiększanie możliwości uczestnictwa dzieci i młodzieży w kulturze, sporcie i rekreacji.**

Działania do celu operacyjnego 2.:

- Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich oraz wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) i programy nauczania.
- Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej w gminie oraz zapewnienie opieki dla dzieci do lat 3.
- Wzbogacanie oferty edukacyjno-wychowawczej, m.in. poprzez zwiększenie w szkołach liczby zajęć edukacyjnych i wychowawczych – w miarę zapotrzebowania i możliwości finansowych.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki), organizowanie zajęć wyrównawczych, dofinansowanie udziału w wycieczkach dydaktycznych oraz w kulturze, sporcie i rekreacji, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły.
- Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych, przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe w miarę możliwości finansowych gminy.
- Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych poprzez prowadzenie nauczania indywidualnego.
- Realizowanie programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.

- Rozwijanie sieci i oferty świetlic w gminie.
- Rozszerzenie oferty organizowanych w placówkach oświatowych zajęć pozalekcyjnych.
- Wzbogacanie ofert zajęć pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.
- Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie i wyposażenie jej w odpowiedni sprzęt.
- Propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży, szerzenie wśród nich postaw filantropijnych, m.in. w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.
- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz dzieci współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 3.:

Zapewnienie rodzinom i dzieciom bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego poprzez:

- **zaspakajanie potrzeb zdrowotnych i rehabilitacyjnych rodzin i dzieci,**
- **przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy w rodzinie,**
- **wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa u rodzin i dzieci.**

Działania do celu operacyjnego 3.:

- Promowanie wśród rodzin, dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia poprzez np. realizację projektów promujących zdrowie.
- Przeprowadzanie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
- Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
- Organizowanie bezpłatnych badań specjalistycznych dla mieszkańców gminy.
- Podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, m.in. funkcjonowanie Zespołu interdyscyplinarnego.
- Opracowywanie i realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości; włączanie w ich realizację policjantów.
- Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych uzależnieniom, przemocy w rodzinie oraz przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
- Organizowanie spotkań z rodzicami poświęconych bezpieczeństwu dzieci i młodzieży, włączanie rodziców w działalność edukacyjno-informacyjną.
- Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.

- Zapewnienie rodzinom, dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

6. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Rydzyna na lata 2014-2016 mają charakter ciągły. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerami w realizacji działań są z kolei: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesznie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lesznie, Powiatowy Urząd Pracy w Lesznie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki służby zdrowia, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, Policja, prokuratura rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół i społeczność lokalna.

Źródłami finansowania działań będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Do oceny stopnia wdrożenia działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów operacyjnych zostaną wykorzystane poniżej przedstawione wskaźniki monitoringowe.

Cel operacyjny 1.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba placówek przedszkolnych oraz liczba dzieci objętych opieką,
- liczba żłobków oraz liczba dzieci objętych opieką,
- liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym, terapią i mediacją,
- liczba rodzin wspierających oraz liczba rodzin przez nie wspieranych,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba rodzin nimi objętych,
- liczba zorganizowanych imprez dla rodzin,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,

- liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

Cel operacyjny 2.:

- liczba nauczycieli doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba doposażonych placówek oświatowych,
- liczba zajęć wychowawczych i edukacyjnych,
- liczba uczniów objętych pomocą stypendialną i zasiłkami szkolnymi,
- liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych,
- liczba uczniów dowożonych do szkół,
- liczba uczniów uzdolnionych, którym przyznano stypendia,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba dzieci i młodzieży nimi objętych,
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających,
- liczba organizowanych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych,
- liczba nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych,
- liczba wolontariuszy,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych.

Cel operacyjny 3.:

- liczba dzieci i młodzieży objętych cyklicznymi badaniami,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba placówek oświatowych, w których świadczona jest opieka pielęgniarska i lekarska,
- liczba organizowanych bezpłatnych badań specjalistycznych dla społeczności gminnej,
- realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób korzystających z rehabilitacji,
- liczba opracowanych i realizowanych programów lub działań w ich zakresie, profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości oraz liczba osób nimi objętych.

- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba spotkań z rodzicami poświęconych bezpieczeństwu dzieci i młodzieży,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Dyrektor MGOPS przedstawia je Burmistrzowi i Radzie Miejskiej wraz z rocznym sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w terminie zgodnym z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ RYDZYNY

Bonifacy Skrzypczak